

Comunitat Autònoma / Departament / Estat	COMUNITAT VALENCIANA
Municipi	CASTELLÓ DE LA PLANA
Direcció	
Edifici	Campanar de la Vila

Campanes desaparegudes

Nom	Anna Maria (refosa)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 0 Vora Altura del bronze kg
Fonedor	DEL HOYO I, FRANCISCO
Any fosa	1689
Descripció	Refosa en 1789
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Jaume (refosa)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 0 Vora Altura del bronze kg
Fonedor	CASTAÑER, LLUÍS
Any fosa	1740
Descripció	Refosa en 1790
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Vicent (refosa)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 0 Vora Altura del bronze kg

Fonedor	CASTAÑER, LLUÍS
Any fosa	1740
Descripció	Refosa en 1789
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Joaquima (desapareguda)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 65 Vora Altura del bronze 120 Pes aproximat (en quilos)159 kg
Fonedor	
Any fosa	1700
Descripció	Desapareguda en 1936. Segons CALDUCH "SAN JOAQUIN / AÑO I700"
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Cristina (desapareguda)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 65 Vora Altura del bronze 120 Pes aproximat (en quilos)159 kg
Fonedor	
Any fosa	1676
Descripció	Desapareguda en 1936. Segons CALDUCH "SANCTA CHRISTINA / ORA PR NOBIS / ANNO I676"
Fotos	0
Tocs	

Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Anna (refosa)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 75 Vora Altura del bronze 120 Pes aproximat (en quilos)244 kg
Fonedor	DEL HOYO I, FRANCISCO
Any fosa	1679
Descripció	Refosa el 1862
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Anna (refosa)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 75 Vora Altura del bronze 120 Pes aproximat (en quilos)244 kg
Fonedor	ROSES
Any fosa	1862
Descripció	Refosa el 1921
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	

Data	

Nom	Campana (refosa)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 75 Vora Altura del bronze Pes aproximat (en quilos)244 kg
Fonedor	GARCÍA, BERNABÉ
Any fosa	1604
Descripció	Bernabé GARCIA va fondre, a més de la Tàfol, dues campanes més de 5 @ que foren refoses posteriorment en altres que no sabem identificar
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Campana (refosa)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 75 Vora Altura del bronze Pes aproximat (en quilos)244 kg
Fonedor	GARCÍA, BERNABÉ
Any fosa	1604
Descripció	Bernabé GARCIA va fondre, a més de la Tàfol, dues campanes més de 5 @ que foren refoses posteriorment en altres que no sabem identificar
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Vicent (desapareguda)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 110 Vora Altura del bronze 120 Pes aproximat (en quilos)771 kg

Fonedor	ROSES, JOSEP; ROSES I TORMO, RAMON
Any fosa	1789
Descripció	Desapareguda en 1936. Segons diversos autors "SANTI VINCENTI FERRERI ORA PRO NOBIS" "JOSE ROSES DE CHELLA Y RAMON ROSES DE BENISSODA ME HIZO"
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Jaume (desapareguda)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 127 Vora Altura del bronze 120 Pes aproximat (en quilos)1186 kg
Fonedor	ROSES, RAMÓN
Any fosa	1825
Descripció	Desapareguda en 1936. Segons SANZ DE BREMOND "SANTE JACOBE ORA PRO NOBIS ANNO 1825" "RAMON ROSES ME HIZO"
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	
Data	

Nom	Jaume (refosa)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 130 Vora Altura del bronze Pes aproximat (en quilos)1272 kg
Fonedor	ROSES, PASCUAL
Any fosa	1774

Descripció	
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	SÁNCHEZ
Data	19-10-2010

Nom	Àngel (desapareguda)
Localització	
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 147 Vora Altura del bronze 140 Pes aproximat (en quilos)1839 kg
Fonedor	ROSES, RAMÓN
Any fosa	1790
Descripció	Desapareguda en 1936. Segons CALDUCH "OMNES SANCTES ANGELIS ET ARCANGELIS / ORATE PRO NOBIS ANNO I790" i la marca de fàbrica que seria semblant a la que té la Maria "RAMON ROSES DE BENISODA ME HIZO"
Fotos	0
Tocs	
Conservació, manteniment	
Protecció	
Propostes	
Autors de la documentació	SÁNCHEZ
Data	19-10-2010

Campanes actuals

Nom	La Doloretas (1)
Localització	Sala de campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 45 Vora 3 Altura del bronze 38 Pes aproximat (en quilos)53 kg
Fonedor	
Any fosa	1824

Descripció	La campana té una breu inscripció que combina el llatí i el espanyol. Diu "SANCTA MARIA ORAPRONOBIS AÑO 1824." que haurien d'haver escrit tot en llatí "SANCTA MARIA ORA PRO NOBIS ANNO 1824" i que es pot traduir com SANTA MARIA PREGUEU PER NOSALTRES. (FETA) L'ANY 1824. Té també una creu amb pedestal i no figura el nom de l'autor.
Fotos	16
Tocs	La campana es toca poques vegades a l'any, especialment el dia del Corpus Christi.
Conservació, manteniment	La campana té usualment una llarga corda lligada a la ballesta per voltejar-la des de la sala. No obstant en la darrera visita al Campanar no hi havia cap corda unida ni a la ballesta (per voltejar la campana) ni al batall (per repicar-la) amb la qual cosa es troba pràcticament inutilitzada. La ballesta, de planxa de ferro, és difícil d'utilitzar, ja que si no es toca verticalment tendeix a doblegar-se.
Protecció	Protecció genèrica per trobar-se en un Bé d'Interés Cultural declarat. No obstant hauria d'incoar-se expedient d'inclusió de la campana en l'Inventari General de Béns Mobles, a causa de l'interés del conjunt.
Propostes	Cal substituir la ballesta de tocar a corda, ja que l'actual pot doblegar-se en qualsevol moment. Igualment la corda per voltejar-la manualment ha de romandre sempre unida a la ballesta, per permetre el seu toc manual.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	31-08-2007

Nom	La Joaquina (2)
Localització	Sala de campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 66 Vora 8 Altura del bronze 59 Pes aproximat (en quilos)166 kg
Fonedor	ROSES
Any fosa	1939
Descripció	La campana duu, en la part superior, una inscripció en llatí: "SANCTE JOACHIMA ORA PRO NOBIS A.D. 700 ET MCMXXXIX A.V." on cal interpretar les abreviatures com SANCTE JOACHIMA ORA PRO NOBIS ANNO DOMINI 700 ET 1939 ANNO VICTORIAE que es pot traduir com SANTA JOAQUIMA, PREGUEU PER NOSALTRES. (EM FEREN) L'ANY DEL SENYOR (1)700 I 1939, ANY DE LA VICTÒRIA. La referència al 1939 com acabament de la Guerra Civil és clara, però no ho és l'any 700, relacionat segurament amb una campana anterior, la qual estaria datada en 1700. El nom de Santa Joaquina correspon a una Santa que no hem sabut identificar. En el centre duu a la part de fora una creu; a la dreta un ramell vegetal; a l'interior la marca de fàbrica en torn a una campana, la qual està damunt una mostra de rellotge amb el text "ROSES / VALENCIA ESPAÑA / FCA DE CAMPANAS Y RELOJES" i a l'esquerra un altre ramell vegetal.
Fotos	32
Tocs	Generalment es volteja a manotades, fins i tot sense deixar-la invertida entre toc i toc. No sol repicar-se.

Conservació, manteniment	La campana, que conserva la truja original, de model local i braços arrodonits, està excessivament contrapesada, de manera que no sols dificulta el seu toc (ja que costa accelerar-la) sinó que tampoc té la mateixa relació de contrapés que la major part de les campanes de la sala. El cable de seguretat, mig agarrat mitjançant abraçadores, no es quedaria retés en cas de trencament. El batall està lligat amb cordes velles i trencades, per damunt d'unes corretges de couro.
Protecció	Protecció genèrica per trobar en un Bé d'Interés Cultural declarat.
Propostes	La truja, que hauria de ser mantinguda en el seu aspecte formal, i que hauria de servir de model per a futures intervencions en les altres, ha de ser no obstant, rebaixada de pes, per què la campana voltege amb més velocitat i ritme. La tarima ha de ser instal·lada de manera fixa, permetent tant el volteig de la campana amb corda com el toc manual. Igualment ha d'unir-se a una tarima perimetral que separe al públic de la zona dels campaners.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	31-08-2007

Nom	La Cristina (3)
Localització	Sala de campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 75 Vora 8 Altura del bronze 67 Pes aproximat (en quilos)244 kg
Fonedor	ROSES ATZENETA
Any fosa	1962
Descripció	La campana duu, en la part superior, una inscripció en llatí: "SANCTA CHRISTINA # ORA PRONOBIS # # # " / " # # A. D. 1673 ET MCMXXXIX A.V. # # " on cal interpretar les abreviatures com SANCTA CHRISTINA ORA PRO NOBIS ANNO DOMINI 1673 ET 1939 ANNO VICTORIAE i que es pot traduir com SANTA CRISTINA, PREGUEU PER NOSALTRES. L'ANY DEL SENYOR 1673 I 1939, ANY DE LA VICTÒRIA. La referència al 1939 com acabament de la Guerra Civil és clara, mentre que 1673, correspon segurament amb una campana anterior, la qual estaria datada en aquell any. El nom de Santa Cristina correspon a una Santa que es celebra el 24 de juliol. En el mig duu a la part exterior una creu nimbada amb pedestal; a la dreta la marca de fàbrica "ROSES / ADZANETA / VALENCIA", en la part interior l'escut de Castelló de la Plana i a l'esquerra el monograma de Maria. En la part inferior diu " # CASTELLON DE LA PLANA # REFUNDIDA EN 1962"
Fotos	37
Tocs	Generalment es volteja a manotades, fins i tot sense deixar-la invertida entre toc i toc. No sol repicar-se.

Conservació, manteniment	La campana té, d'origen, dos anelles interiors per al cable de seguretat. La nova truja de fusta està poc contrapesada, amb la qual cosa costa bastant de voltejar-la campana, i especialment de parar-la. El batall, lligat amb cables de seguretat sense abraçadores no quedaria retingut en cas de trencament. L'absència d'una tarima estable baix de la campana dificulta el toc manual a volteig. La ballesta, de planxa de ferro, és difícil d'utilitzar, ja que si no es toca verticalment tendeix a doblegar-se.
Protecció	Protecció genèrica per trobar en un Bé d'Interés Cultural declarat.
Propostes	La truja nova pot ser conservada, augmentant el pes necessari per poder voltejar i parar la campana amb major seguretat, mantenint una mateixa relació de contrapés que les altres campanes de la sala. La campana ha de ser netejada, per recuperar la sonoritat original. Ha de substituir-se la ballesta de tocar a corda, ja que l'actual pot doblegar-se en qualsevol moment. La tarima ha de ser instal·lada de manera fixa, permetent tant el volteig de la campana amb corda com el toc manual. Igualment ha d'unir-se a una tarima perimetral que separe al públic de la zona dels campaners.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	31-08-2007

Nom	La Victòria (4)
Localització	Sala de campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 85 Vora 9 Altura del bronze 72 Pes aproximat (en quilos)356 kg
Fonedor	ROSES ATZENETA
Any fosa	1966
Descripció	La campana té una senzilla epigrafià, incisa. En la part superior posa " & REFUNDIDA 1966 CASTELLON & " mentre que en el mig hi ha, a la part exterior, una creu nimbada amb pedestal; a la dreta la marca de fàbrica, en monotip "ROSES / ADZANETA / VALENCIA / ESPAÑA"; al centre l'anagrama de Maria i a l'esquerre la característica flor de pensament dels ROSES. "AUXILIUM CHRISTIANORUM : & : ORA PRO NOBIS A. D. 1939 A. V. " Les abreviatures poden interpretar-se com ANNO DOMINI i ANNO VICTORIAE, i es pot traduir com AUXILI DELS CRISTIANS, PREGUEU PER NOSALTRES. L'ANY DEL SENYOR DE 1939, ANY DE LA VICTÒRIA. La inscripció en incís, que per cert utilitza un signe gens habitual en la nostra epigrafià (&) indica que la campana no fou feta explícitament per aquest Campanar, sinó que es va utilitzar una campana seriada, i anomenada en posterioritat. Un altre signe que caracteritza la utilització d'una campana industrial és l'absència de l'escut de Castelló de la Plana, present en les altres campanes de la sala. Cap element de l'epigrafià justifica que aquesta campana siga anomenada popularment "Victòria"
Fotos	28
Tocs	Generalment es volteja a manotades, fins i tot sense deixar-la invertida entre toc i toc. No sol repicar-se.

Conservació, manteniment	Batall pega un poc alt. La nova truja de fusta està poc contrapesada, amb la qual cosa costa bastant de voltejar-la campana, i especialment de parar-la. El batall, lligat amb cables de seguretat sense abraçadores no quedaria retingut en cas de trencament. L'absència d'una tarima estable baix de la campana dificulta el toc manual a volteig. La ballesta, de planxa de ferro, és difícil d'utilitzar, ja que si no es toca verticalment tendeix a doblegar-se.
Protecció	Protecció genèrica per trobar en un Bé d'Interés Cultural declarat.
Propostes	La truja nova pot ser conservada, augmentant el pes necessari per poder voltejar i parar la campana amb major seguretat, mantenint una mateixa relació de contrapés que les altres campanes de la sala. La campana ha de ser netejada, per recuperar la sonoritat original. Ha de substituir-se la ballesta de tocar a corda, ja que l'actual pot doblegar-se en qualsevol moment. La tarima ha de ser instal·lada de manera fixa, permetent tant el volteig de la campana amb corda com el toc manual. Igualment ha d'unir-se a una tarima perimetral que separe al públic de la zona dels campaners.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	31-08-2007

Nom	La Vicent (5)
Localització	Sala de campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 100 Vora 1 Altura del bronze 80 Pes aproximat (en quilos)579 kg
Fonedor	ROSES
Any fosa	1939
Descripció	La campana duu, en la part superior, una inscripció en llatí: "SANCTE VINCENTI FERRERI ORA PRO NOBIS A. D. 1789 ET MCMXXXIX A. V. # " on cal interpretar les abreviatures com SANCTE VINCENTI FERRERI ORA PRO NOBIS ANNO DOMINI 1789 ET 1939 ANNO VICTORIAE que es pot traduir com SANT VICENT FERRER, PREGUEU PER NOSALTRES. (EM FEREN) L'ANY DEL SENYOR 1789 I 1939, ANY DE LA VICTÒRIA. La referència al 1939 com acabament de la Guerra Civil és clara, mentre que 1789 estaria relacionat segurament amb una campana anterior. En el centre duu a la part de fora una petita creu patriarcal; a la dreta la marca de fàbrica en torn a una campana, la qual està damunt una mostra de rellotge amb el text "ROSES / VALENCIA ESPAÑA / FCA DE CAMPANAS Y RELOJES"; a l'interior el rotllo i canya de Castelló - Símbols de la romeria de la Magdalena, i a l'esquerra Sant Vicent Ferrer.
Fotos	35
Tocs	Generalment es volteja a manotades, fins i tot sense deixar-la invertida entre toc i toc. No sol repicar-se.

Conservació, manteniment	La campana, que conserva la truja original, de model local i braços arrodonits, està excessivament contrapesada, de manera que no sols dificulta el seu toc (ja que costa accelerar-la) sinó que tampoc té la mateixa relació de contrapés que la major part de les campanes de la sala. El cable de seguretat, mig agarrat mitjançant abraçadores, no es quedaria retés en cas de trencament. El batall està lligat amb cordes velles i trencades, per damunt d'unes corretges de cuir. Regular estat, sols pintada en la restauració. La fusta no fou protegida, i està tacada de la pintura plàstica de protecció dels elements metàl·lics. Està massa bova, i va molt dura. Als dos costats hi ha una tarima mínima, per tocar manualment la campana. En l'interior hi ha un grafit on posa 581, que podia correspondre al pes real de la campana.
Protecció	Protecció genèrica per trobar en un Bé d'Interés Cultural declarat.
Propostes	La truja, que hauria de ser mantinguda en el seu aspecte formal, i que hauria de servir de model per a futures intervencions en les altres, ha de ser no obstant, rebaixada de pes, per què la campana volte amb més velocitat i ritme. La tarima ha de ser instal·lada de manera fixa, permetent tant el volteig de la campana amb corda com el toc manual. Igualment ha d'unir-se a una tarima perimetral que separe al públic de la zona dels campaners.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	31-08-2007

Nom	La Maria (6)
Localització	Sala de campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 115 Vora 13 Altura del bronze 99 Pes aproximat (en quilos)881 kg
Fonedor	ROSES, JOSEP; ROSES I TORMO, RAMON
Any fosa	1789

Descripció	La campana duu, en la part superior, una inscripció en llatí, amb nombrosos errors ortogràfics: "JESVS # MARIA # JOSEF # ET # A?A # MARIA # ORA # PRO # ?OBIS # A??O # DOMI?I # I789 #### " que calia haver escrit "JESUS, MARIA, JOSEPH ET ANNA. (SANCTA) MARIA ORA PRO NOBIS. ANNO DOMINI 1789" i que es pot traduir como JESÉS, MARIA, JOSEP I ANNA. (SANTA) MARIA, PREGUEU PER NOSALTRES L'ANY DEL SENYOR 1789. En les darreries del XVIII és bastant habitual l'ús inicial de la Sagrada Família, seguit del nom del sant al qual va dedicada la campana. No obstant la inclusió de Santa Anna, la mare de Maria, és menys habitual sola, ja que sol anar acompanyada de Sant Joaquin, el seu marit. En conseqüència cal descartar el nom, de vegades utilitzat d'ANNA MARIA per a la campana, encara que falte un signe de separació entre un i l'altre nom. En la part exterior hi ha un crucifix amb pedestal i a la interior l'escut de la Vila, com en totes les altres campanes, així com la marca de fàbrica: "JOSEF RO / SES Y RA / MO? ROSES / Y TORMO ME HICI / ERO? # " JOSÉ ROSES fon tot sol una campana (Caudete 1841) i RAMÓN ROSES fon diverses campanes (Castelló de Rugat 1768, Villena 1787, Agost 1791, Caudiel 1791, El Palomar 1816) mentre que TORMO és sens dubte DOMINGO TORMO, que fon algunes campanes valencianes tot sol (Beneficència de València 1793; Benigembla 1808) i altres amb RAMON ROSES (Agost 1791, Moixent 1792, Albocàsser 1803, Onda 1804). Probablement el JOSÉ ROSES siga el pare o el germà dels esmentats, ja que tampoc seria habitual que el més jove figurara el primer.
Fotos	66
Tocs	La nova restauració suposa el toc manual de la campana sense dificultats.
Conservació, manteniment	Anses tallades i campana taladrada.
Protecció	Protecció genèrica al trobar-se en un Bé d'Interés Cultural (BIC) declarat. No obstant caldria incoar expedient d'inclusió de la campana en l'Inventari General de Béns Mobles, degut al seu interès.
Propostes	La tarima ha de ser instal·lada de manera fixa, permetent tant el volteig de la campana amb corda com el toc manual. Igualment ha d'unir-se a una tarima perimetral que separe al públic de la zona dels campaners. Ha de restaurar-se el sistema de toc des del carrer, per algunes senyals diàries o cícliques, que el campaner realitza pujant a la sala de campanes, i que es tocaven amb aquest mecanisme, ara mal conservat.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	31-08-2007

Nom	La Jaume (7)
Localització	Sala de campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 131 Vora 14 Altura del bronze 104 Pes aproximat (en quilos)1302 kg
Fonedor	ROSES, HERMANOS (SILLA)
Any fosa	1939

Descripció	Les anses estan decorades amb unes carasses que semblen cares d'elefant. La campana duu tres inscripcions breus en llatí. En la part superior posa "SANCTE JACOBE ORA PRO NOBIS. # # # " que es pot traduir com SANT JAUME PREGUEU PER NOSALTRES. A la part exterior mitja posa "COMENDATORIS / DE / FADRELL". La primera paraula s'escriu en llatí COMMENDATORIS i vol dir alguna cosa semblant a ENCARREGATS, RESPONSABLES. A la dreta està la marca de fàbrica envoltant l'escut d'Espanya "CONSTRUCTORES ROSES HERMANOS / SILLA - VALENCIA. ". A la part interior hi ha una petita creu de Sant Jaume i a l'esquerra una custòdia. Finalment, en el medi peu hi ha una inscripció repetida a les altres campanes, indicant la data de la campana anterior: "A. D. 1825 ET MCMXXXIX A. V. " on cal interpretar les abreviatures de manera semblant a la resta de campanes, ANNO DOMINI i ANNO VICTORIAE, traduint-se com (VAIG SER FETA) L'ANY 1825 I (L'ANY) 1939, ANY DE LA VICTÒRIA.
Fotos	39
Tocs	Generalment es volteja a manotades, fins i tot sense deixar-la invertida entre toc i toc. El campaner municipal puja cada dia a tocar les batallades del migdia amb aquesta campana, ja que està trencat el cable que unia el batall afegit a la caixa del carrer.
Conservació, manteniment	El bronze està molt brut amb dipòsits calcaris, procedents del forat ubicat en el mig de l'arc per pujar i baixar la campana. La nova truja de fusta està poc contrapesada, amb la qual cosa costa bastant de voltejarla campana, i especialment de parar-la. El batall pega una mica alt, ja que està lligat sense soquet. La campana està mal orientada, amb el text principal cap a l'exterior. Malgrat diversos intents, l'empresa instal·ladora no fou capaç de girar la campana per ubicar-la amb l'orientació adient. El batall, lligat amb cables de seguretat sense abraçadores no quedaria retingut en cas de trencament. L'absència d'una tarima estable baix de la campana dificulta el toc manual a volteig. La ballesta, de planxa de ferro, és difícil d'utilitzar, ja que si no es toca verticalment tendeix a doblegar-se.
Protecció	Protecció genèrica per trobar en un Bé d'Interés Cultural declarat.
Propostes	La truja nova pot ser conservada, augmentant el pes necessari per poder voltejar i parar la campana amb major seguretat, mantenint una mateixa relació de contrapés que les altres campanes de la sala. La campana ha de ser netejada, per recuperar la sonoritat original. També ha de ser girada, per orientar-la correctament a la manera tradicional, i ha de substituir-se la ballesta de tocar a corda, ja que l'actual pot doblegar-se en qualsevol moment. La tarima ha de ser instal·lada de manera fixa, permetent tant el volteig de la campana amb corda com el toc manual. Igualment ha d'unir-se a una tarima perimetral que separe al públic de la zona dels campaners. Ha de restaurar-se el sistema de toc des del carrer, per algunes senyals diàries o cíclics, que el campaner realitza pujant a la sala de campanes, i que es tocaven amb aquest mecanisme, ara mal conservat.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc

Data	31-08-2007

Nom	La Àngel (8)
Localització	Sala de campanes
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 149 Vora 15 Altura del bronze 117 Pes aproximat (en quilos)1915 kg
Fonedor	ROSES, HERMANOS (SILLA)
Any fosa	1939
Descripció	Les anses estan decorades amb querubins. La campana duu dues inscripcions breus en llatí. En la part superior posa "OMNES SANCTI ANGELI ET ARCHANGELI. # # # " que continua en la part inferior amb "ORATE PRO NOBIS A. D. 1790 ET. MCMXXXIX A. V. # " on cal interpretar les abreviatures de manera semblant a la resta de campanes, ANNO DOMINI i ANNO VICTORIAE, Es pot traduir com TOTS ELS SANTS ÀNGELS I ARCÀNGELS PREGUEU PER NOSALTRES. ANY DEL SENYOR 1790 I 1939 ANY DE LA VICTÒRIA. A la part exterior mitja està l'escut de Castelló de la Plana. A la dreta està la marca de fàbrica envoltant l'escut d'Espanya "CONSTRUCTORES ROSES HERMANOS / SILLA - VALENCIA. ". A la part interior hi ha una petita creu amb pedestal i a l'esquerra una custòdia. El nom tradicional de la campana és La Àngel, és a dir, l'article La (femení) però el nom de la campana Àngel (masculí).
Fotos	55
Tocs	Generalment es volteja a manotades, fins i tot sense deixar-la invertida entre toc i toc.
Conservació, manteniment	La campana està molt bruta, especialment per la part exterior. Mal orientada: la creu cap a dins. Malgrat diversos intents, l'empresa instal·ladora no fou capaç de girar la campana per ubicar-la amb l'orientació adient. El batall, lligat amb cables de seguretat sense abraçadores no quedaria retengut en cas de trencament. L'absència d'una tarima estable baix de la campana dificulta el toc manual a volteig. La ballesta, de planxa de ferro, és difícil d'utilitzar, ja que si no es toca verticalment tendeix a doblegar-se. Potser siga l'única de les campanes restaurades amb la truja bé contrapesada.
Protecció	Protecció genèrica per trobar en un Bé d'Interés Cultural declarat.
Propostes	La campana ha de ser netejada, per recuperar la sonoritat original. També ha de ser girada, per orientar-la correctament a la manera tradicional, i ha de substituir-se la ballesta de tocar a corda, ja que l'actual pot doblegar-se en qualsevol moment. La tarima ha de ser instal·lada de manera fixa, permetent tant el volteig de la campana amb corda com el toc manual. Igualment ha d'unir-se a una tarima perimetral que separe al públic de la zona dels campaners. Ha de restaurar-se el sistema de toc des del carrer, per algunes senyals diàries o cíclicues, que el campaner realitza pujant a la sala de campanes, i que es tocaven amb aquest mecanisme, ara mal conservat.
Autors de la documentació	LLOP i BAYO, Francesc
Data	19-11-2020

Nom	La Lledó; la menor dels quarts (A)
Localització	Terrassa
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 49 Vora 5 Altura del bronze 40 Pes aproximat (en quilos)68 kg
Fonedor	ROSES, HERMANOS
Any fosa	1939
Descripció	
Fotos	24
Tocs	Quarts del rellotge. Disposa d'un batall per a repicar, que probablement no s'utilitza mai.
Conservació, manteniment	La campana està fluixa, de manera que a cada cop de l'electromall es mou lateralment. Compta amb un batall, de manera que es podria tocar, repicada, per a casos extraordinaris. Te una marca, molt desgastada, del mall exterior antic.
Protecció	Protecció genèrica per trobar en un Bé d'Interés Cultural declarat.
Propostes	Les tres campanes del rellotge, en un campanar com aquest, de plena titularitat civil, haurien de participar en nous tocs, repicant les petites amb les mans i amb el contrapunt de la major tocada amb els peus o per un segon campaner, per a senyals "cívics", propis de l'ajuntament. També seria desitjable la restauració i posta en funcionament del magnífic i monumental rellotge mecànic, una de les peces patrimonials més importants del Campanar. En aquest cas el toc mecànic es realitzaria, com en el cas de la campana major, per un mall extern per gravetat.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	31-08-2007

Nom	L'Anna; la gran dels quarts (B)
Localització	Terrassa
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 76 Vora 8 Altura del bronze 63 Pes aproximat (en quilos)254 kg
Fonedor	ROSES SOLER, VICENTE DOMINGO
Any fosa	1921
Descripció	
Fotos	22
Tocs	Quarts del rellotge. Disposa d'un batall per a repicar, que probablement no s'utilitza mai.
Conservació, manteniment	La campana està fluixa, de manera que a cada cop de l'electromall es mou lateralment. Compta amb un batall, de manera que es podria tocar, repicada, per a casos extraordinaris.
Protecció	Protecció genèrica per trobar en un Bé d'Interés Cultural declarat.

Propostes	Les tres campanes del rellotge, en un campanar com aquest, de plena titularitat civil, haurien de participar en nous tocs, repicant les petites amb les mans i amb el contrapunt de la major tocada amb els peus o per un segon campaner, per a senyals "cívics", propis de l'ajuntament. També seria desitjable la restauració i posta en funcionament del magnífic i monumental rellotge mecànic, una de les peces patrimonials més importants del Campanar. En aquest cas el toc mecànic es realitzaria, com en el cas de la campana major, per un mall extern per gravetat.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	31-08-2007

Nom	La Tàfol; de les hores (C)
Localització	Terrassa
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 155 Vora 17 Altura del bronze 145 Pes aproximat (en quilos)2156 kg
Fonedor	GARCÍA, BERNABÉ
Any fosa	1604

Descripció	La campana, plenament barroca, duu encara nombrosos elements gòtics, que permeten incloure-la en l'inventari de campanes gòtiques de la Comunitat Valenciana. Té les anses decorades. En la part superior posa "XPSBINCIT # XPSREGNAT# XPSINPERAT # XP SAVONIMALO # NOSDEFENDAT # ANO # I # 6 # O # 4 # ### (escut de la Vila de Castelló rodejat per una inscripció minúscula gòtica, difícil de transcriure)" que haurien d'haver escrit "XPISTO? VINCIT XPISTO? REGNAT XPISTO? IMPERAT XPISTO? AB OMNI MALO NOS DEFENDAT" que pot traduir-se com a CRIST VENÇ, CRIST REGNA, CRIST IMPERA, CRIST ENS DEFENGA DE TOT MAL. Pareix que aquesta expressió procedix de les anomenades aclamacions Carolines, emprades en el segle VIII a França, i posteriorment utilitzades com l'himne oficial de ràdio Vaticà en el segle XX. Per baix hi ha un Ecce Homo, de factura gòtica; una escena difícil de reconèixer per la brutícia; una Mare de Déu erecta amb Nen de factura gòtica. En el mig hi ha una creu de calvari. En la part superior un petit escut de Castelló de la Plana, rodejat d'un text en minúscula gòtica, difícil de transcriure, i amb text als dos costats de la part centrat de la creu "CLABARIOMIGELIAIMESERA # SVPERINDIENTENTES # + IHERONIMO IOVER # D # D # YMIQVELGINER" que cal interpretar com CLAVARIO MIGUEL JAIME SERA, SUPERINTENDENTES JERÓNIMO JOVER, DOCTOR EN DERECHO, Y MIGUEL GINER. A l'altre costat de la campana hi ha un altra creu de calvari. En el nivell més baix posa " # te deum laudamus # " en la mateixa minúscula gòtica que la utilitzada en el peu. També en el mig hi ha una garlanda a mode de cinturó, amb sivella i banda que penja - a l'extrem posa una frase no documentada; probablement "aue maria", que és l'inici de la salutació angèlica. Per baix la següent inscripció, sense espais "SIENDOIVSTICIAMELCHIORSALVADOR # IVRADOSTHOMASMARCH # MIGELMAS # IOANBOSC # BARTOLOMEMAS # MAIORDOMOANTONIOLEON # SINDICOPEDROMVSEROS # ESCRIVANO # FRANCISNCOIOVER # BERNABEGARCIAMEFE^{CIT} # " que es pot interpretar com SIENDO JUSTICIA MELCHOR SALVADOR, JURADOS TOMAS MARCH, MIGUEL MAS, JOAN BOSC, BARTOLOMÉ MAS; MAYORDOMO ANTONIO LEÓN; SÍNDICO PEDRO MUSEROS; ESCRIBANO FRANCISCO JOVER. A continuació figura el nom del fonedor, amb l'habitual expressió llatina: BERNABE GARCIA ME FECIT, és a dir EM VA FER. En el peu hi ha repetida dinou vegades l'expressió "te deum laudamus : ####" Entre els motius de decoració de la garlanda que hi ha al final de cada frase hi ha un petit escut. Aquesta frase forma part d'una oració més llarga: "TE DEUM LAUDAMUS: TE DOMINUM CONFITEMUR. TE AETERNUM PATREM OMNIS TERRA VENERATUR." que es pot traduir com ET LLOEM OH DÉU, ET CONFESSEM SENYOR, A TU PARE ETERN ET VENERA TOTA LA CREACIÓ. El TE DEUM, anomenat a vegades Himne Ambrosià perquè es va associar amb Sant Ambrosi, és un himne tradicional d'alegria i d'acció de gràcies. Es va atribuir primer a Sant Ambrosi, a Sant Agustí o a Sant Hilari, però pareix segur que el seu autor siga Nicetas, bisbe de Remesiana (segle IV). S'utilitza a la conclusió de l'Ofici de Lectures en la Litúrgia de les Hores fora de Quaresma, diàriament en les Octaves de Pasqua i de Nadal, i en les Solemnitats i Festivitats.
Fotos	138
Tocs	Hores del rellotge. Disposa d'un batall per a repicar, que probablement no s'utilitza mai.

Conservació, manteniment	La campana presenta un badat en l'ansa central, que aparentment no comporta perill, degut a que la campana està fixa, però que ha de ser vigilat de temps en temps per conèixer la seua evolució. La campana penja d'un extraordinari conjunt de bigues i de barres de ferro amb falques, que ha de ser mantingut pel seu interès. El conjunt necessitaria una revisió per fixar millor la campana. La campana presenta una brutícia important, causada pels excrements de les aus. La campana sona mitjançant el seu mall exterior original, del qual tira, en la sala de campanes, un motor connectat a l'ordinador BODET que fa de rellotge. La transmissió puja per les diverses estances fins aquesta terrassa. Conserva el seu batall interior.
Protecció	Bé Moble d'Interès Cultural (Decret 217/2018) de 30 de novembre (DOGV núm. 8439 07-12-2018) (BOE núm 16 18-01-2019). Codi anotació preventiva 000000145384 En conseqüència els projectes d'intervenció en la campana i les seues instal·lacions han de ser presentats a la Direcció General de Patrimoni Cultural i Museus per a la seua aprovació, prèviament a l'inici dels treballs.
Propostes	Les tres campanes del rellotge, en un campanar com aquest, de plena titularitat civil, haurien de participar en nous tocs, repicant les petites amb les mans i amb el contrapunt de la major tocada amb els peus o per un segon campaner, per a senyals "cívics", propis de l'ajuntament. També seria desitjable la restauració i posta en funcionament del magnífic i monumental rellotge mecànic, una de les peces patrimonials més importants del Campanar. En aquest cas el toc mecànic es realitzaria, com en el cas de la campana major, per un mall extern per gravetat.
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	31-08-2007

Información completa: [Campanar de la Vila - \(COMUNITAT VALENCIANA\)](#)

PDF (29-06-2026)